

**การพัฒนาแบบแผนการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
วิชาเอก การพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ**
**THE DEVELOPMENT OF TERM PAPER STUDY MODEL OF CURRICULUM
OF BACHELOR OF ARTS STUDENTS MAJORING IN URBAN COMMUNITY
DEVELOPMENT BY USING OF ACTION RESEARCH**

พัชรี ศรีสังข์*

Patcharee Srisung*

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University.

*Corresponding author, E-mail: patcharee@swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายคือนิสิต และอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากมีจำนวนน้อย จึงไม่ใช้วิธีการสุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือวิจัยที่ช่วยพัฒนารูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ 2) แบบสนทนากลุ่ม ศึกษาผลการใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ 3) แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มการใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ และเครื่องมือวิจัยที่ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ ได้แก่ แบบประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนของนิสิตและของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยตนเอง และการวิเคราะห์ข้อมูล 1) เชิงปริมาณ ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยสถิติที (t-dependent test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ (1) ปัญหาและความต้องการจำเป็น (2) หลักการของรูปแบบ (3) วัตถุประสงค์ (4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (5) สารในรูปแบบ (6) กิจกรรมการเรียนรู้ (7) การวัดและประเมินผล และ (8) แหล่งเรียนรู้ และ 2) รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์มีประสิทธิผลดังนี้ 1) ก่อนใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ นำร่องรอบที่ 1 และรอบที่ 2 นิสิตมีความรู้อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ทักษะอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และเจตคติอยู่ในระดับต้องปรับปรุง มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า หลังใช้รูปแบบ มีความรู้ในระดับดีมาก มีทักษะอยู่ในระดับดี และมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 2) อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีความรู้ในระดับดี ดี และดีมาก ตามลำดับ มีทักษะอยู่ในระดับดี ดี และดีมาก ตามลำดับ และเจตคติอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับหลังใช้รูปแบบ ทั้งสามรอบ และ 3) อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณภาพภาคนิพนธ์ของนิสิต ส่วนนำ ส่วนหลัง และภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นส่วนเนื้อหาอยู่ในระดับดี หลังใช้รูปแบบทั้งสามรอบ

คำสำคัญ: รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต การวิจัยปฏิบัติการ

Abstract

This research aims to develop and study the effectiveness of the term paper study model of students majoring in urban community development, Bachelor of Art, by using action research. The target groups, students and an advisor, of the research were the same groups due to the small number of the population and sample. There were two research tools. The First tool was a model developing tool including 1) the term paper study model, 2) a form of focus group after employing the term paper study model, and 3) a form of recorded focus group after employing the term paper study model. The second tool was an evaluation tool of the effectiveness of the model including evaluation forms of knowledge, skills, and attitude towards action research on community development of students and the advisor. All tools were validated by the experts. The researcher collected both quantitative and qualitative data. The quantitative data was analyzed by frequency, percentage, means, standard deviations, and t-dependent test at the significant level of .05. The qualitative data was the content analysis.

The results found that the term paper model included 1) problem and need, 2) principles of the model, 3) objectives, 4) expected learning outcomes, 5) contexts, 6) learning activities, 7) measurement and evaluation, and 8) learning center. Moreover, the effectiveness of the term paper study model included, firstly, before employing the term paper study model of the students majoring in urban community development, Bachelor of Art, by using the first and second round of the pilot action research, the students had the knowledge at the need-to-be-improved level, the skill at the need-to-be improved level, and the attitude at the need-to-be improved level. The means was lower than that of after employing the model which the students had the knowledge at the very good level, the skill at the very good level, and the attitude at the moderate level. The means of before and after employing the model were different at the significant level of .05. Secondly, the adviser had knowledge at the very good, very good and excellent levels, the skill at the very good, very good and excellent levels, and the attitude at the very good, very good and excellent levels consecutively. Finally, the advisor had the means of opinions towards the quality of the term paper on introduction and conclusion parts and overall at the excellent level, except the context part at the good level after employing all three rounds.

Keywords: Term Paper Study Model, Curriculum of Bachelor of Arts, Action Research

บทนำ

หลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยหรือการศึกษาภาคินพนธ์ของผู้เรียน ควรมุ่งไปที่การพัฒนาสังคมหรือชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาคือสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการแก้ไขปัญหาคือได้ร่วมกันกับชุมชน การศึกษาวิจัยหรือการศึกษาภาคินพนธ์ในรูปแบบนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการ กล่าวคือ มีการรวบรวมและหรือการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ [1] เป็นการวิจัยที่เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานในขอบข่ายที่รับผิดชอบ มีความเหมาะสมกับการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง เป็นอย่างยิ่งเพราะช่วยให้นิสิตมีประสบการณ์การศึกษาวิจัยในชุมชนจริงควบคู่กับการปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชนตามบทบาทหน้าที่ของนักพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือและยอมรับวิธีการแก้ไขปัญหาหรือผลการพัฒนาชุมชนที่เกิดขึ้น

แต่ การศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้หนึ่งของนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชา สด 421-422 ฝึกงานพัฒนาชุมชนเมือง 1 และ 2 จำนวน 9 หน่วยกิต ในชั้นปีที่ 4 ปีสุดท้าย ต้องศึกษาก่อนจบหลักสูตรนี้ทุกคนที่ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รับผิดชอบจัดการศึกษา ที่ผ่านมานในอดีตจนถึงปัจจุบัน นิสิตไม่ได้ใช้การวิจัยปฏิบัติการในการศึกษาภาคินพนธ์สืบเนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแล้ว การศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตยังขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ ความถนัด และความสนใจของ

อาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์แต่ละคนด้วย

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความต้องการพัฒนารูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ของเค็มมิส และแม็คเท็กการ์ด [2] มีลักษณะเป็นวงจรต่อเนื่องกัน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (Act) 3) การสังเกตผลการปฏิบัติ (Observe) และ 4) การสะท้อนผล (Reflect) บูรณาการกับกระบวนการศึกษาชุมชนที่นักพัฒนาชุมชนใช้ในการศึกษาชุมชน [3] ตลอดจนแก้ไขและพัฒนาชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อการศึกษาภาคินพนธ์โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการของนิสิต และน่าจะช่วยให้คุณภาพของภาคินพนธ์ของนิสิตน่าจะอยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้ มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้มากยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตคนอื่น ๆ มีความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการเป็นอีกองค์ความรู้หนึ่งที่มีความถนัด ความสนใจ ตลอดจนกระตุ้นให้นิสิตศึกษาภาคินพนธ์ได้ใช้การวิจัยปฏิบัติการในงานพัฒนาชุมชนต่อไป ส่งผลต่อเนื่องต่อการพัฒนาชุมชนของนิสิตที่จะจบออกไปเป็นบัณฑิตปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามมาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตวิชาเอกการพัฒนา

ชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการมีลักษณะวิจัยปฏิบัติการสร้างสรรค์ความรู้ร่วมกัน (The Co generative Action Research) [4] มี 3 ระยะ ได้แก่

1.1 ระยะแรก : การให้ความหมายหรือทำความเข้าใจกับคำถามแรกเริ่มการวิจัย (นำร่อง) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เป็นวงจรวัฏจักรต่อเนื่องกันคือ ขั้นตอนที่ 1 การให้ความหมายของปัญหาหรือประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อร่างรูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนอธิบายการปฏิบัติและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต ขั้นตอนที่ 3 การแก้ไขปัญหผ่านการกระทำ ด้วยการทดลองใช้รูปแบบทั้งในห้องเรียนและชุมชนนวลจิต โชนที่ 1 ซอยเอกมัย 30 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร และขั้นตอนที่ 4 การสร้างสรรค์โอกาสการเรียนรู้และการสะท้อนทั้งการกระทำและความคิดในเรื่องที่ได้กระทำ เพื่อปรับปรุงรูปแบบ

1.2 ระยะต่อเนื่อง : การวิจัยปฏิบัติการแก้ไขปัญหาคำถามใหม่ที่ได้รวบรวมมิติต่างๆ รอบใหม่รอบที่ 1 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนเช่นเดียวกัน คือ ขั้นตอนที่ 1 การให้ความหมายของปัญหาหรือประเมินความต้องการจำเป็นรอบใหม่ต่อไป (รอบที่ 1) เพื่อปรับปรุงรูปแบบ ที่ได้ใช้ในรอบนำร่อง ที่ผ่านมา ขั้นตอนที่ 2 สะท้อนอธิบายการปฏิบัติและการเรียนรู้ที่จะใช้ในรอบที่ 1 เพื่อพัฒนารูปแบบ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 3 การแก้ไขปัญหผ่านการกระทำที่ได้ปรับปรุงและพัฒนาใหม่ด้วยการทดลองใช้รูปแบบรอบที่ 1 ต่อไป ทั้งในห้องเรียนและชุมชนนวลจิต โชนที่ 2 ถึง 4 ซอยเอกมัย 30 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร และขั้นตอนที่ 4 การสร้างสรรค์โอกาสการเรียนรู้และการสะท้อน

ทั้งการกระทำและความคิดในเรื่องที่ได้กระทำ รอบที่ 1 เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ในรอบต่อไป อีก เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนที่ 1 การให้ความหมายของระยะต่อเนื่องในรอบที่ 2 ต่อไปอีก

1.3 ระยะต่อเนื่อง : การวิจัยปฏิบัติการแก้ไขปัญหาคำถามใหม่ที่ได้รวบรวมมิติต่างๆ รอบใหม่ รอบที่ 2 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนเช่นเดียวกันคือขั้นตอนที่ 1 การให้ความหมายของปัญหาหรือประเมินความต้องการจำเป็นรอบใหม่ต่อไป (รอบที่ 2) เพื่อปรับปรุงรูปแบบที่ได้ใช้ในรอบที่ 1 ที่ผ่านมา ขั้นตอนที่ 2 สะท้อนอธิบายการปฏิบัติและการเรียนรู้ ที่จะใช้ในรอบที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นขั้นตอนที่ 3 การแก้ไขปัญหผ่านการกระทำที่ได้ปรับปรุงและพัฒนาใหม่ด้วยการทดลองใช้รูปแบบรอบที่ 2 ต่อไป ทั้งในห้องเรียนและชุมชน 5 ชุมชน ได้แก่ (1) ชุมชนห้วยจิ้งจอกตึกแดง เขต 3 เขตบางซื่อ (2) ชุมชนสะพานพุทธ เขตธนบุรี (3) ชุมชนเทพประทาน เขตคลองเตย (4) ชุมชนโพธิ์โมสต์ เขตบางขุนเทียน และ (5) ชุมชนวัดสวัสดิวารีสีมาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และขั้นตอนที่ 4 การสร้างสรรค์โอกาสการเรียนรู้และการสะท้อนทั้งการกระทำและความคิดในเรื่องที่ได้กระทำ รอบที่ 2 เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ในรอบต่อไปอีกเช่นเดียวกันกับรอบที่ 2 เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนที่ 1 การให้ความหมายของระยะต่อเนื่องในรอบต่อไปอีก

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตวิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการทั้ง 3 รอบ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 แบบแผนการทดลอง ที่ใช้ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ มี 2 แบบแผน คือ 1) แบบแผนการทดลองหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลัง (One Group Pre-Post Test Design) และ 2) แบบแผนการทดลองหนึ่งกลุ่มเฉพาะกรณี (One Shot Case Study Design)

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเดียวกันเนื่องจากมีจำนวนน้อย จึงไม่ใช้วิธีการสุ่มทั้ง 3 รอบ ประกอบด้วย นิสิตที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและลงทะเบียนเรียนวิชา สค 421 และ 422 ฝึกงานพัฒนาชุมชนเมือง 1 และ 2 และอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมระยะแรก นำร่อง (1 กุมภาพันธ์ 2557 – 30 มีนาคม 2557) จำนวน 5 คน และ 2 คน ระยะต่อเนื่อง รอบที่ 1 (1 กันยายน 2557 – 30 ตุลาคม 2557) จำนวน 24 คน และ 2 คน และระยะต่อเนื่องรอบที่ 2 (5 มกราคม 2558 – 28 กุมภาพันธ์ 2558) จำนวน 22 คน และ 2 คน ตามลำดับ

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ช่วยพัฒนารูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ (1) รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชน โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบด้วยการตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบมีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ (5, 4, 3, 2, 1) นำมาหาค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อ และแปลความหมายของคะแนนที่ได้ 1) คะแนน 4.51 ถึง 5.00 มีค่าความเหมาะสมระดับมากที่สุด 2) คะแนน 3.51 ถึง 4.50 มีค่าความเหมาะสมระดับมาก 3) คะแนน 2.51 ถึง 3.50 มีค่าความเหมาะสม ระดับพอใช้ 4) คะแนน 1.51 ถึง 2.50 มีค่าความเหมาะสมระดับน้อย และ 5) คะแนน 1.00 ถึง 1.50 มีค่าความเหมาะสมระดับต้องปรับปรุง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีค่าระหว่าง 4.33-5.00 มีค่าคะแนนความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด และค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบ ด้วยการตอบแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบมีลักษณะเป็น

มาตรวัด 3 ระดับ (+1, 0, -1) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ มีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน 1) คะแนน 0.50 ถึง 1.00 แน่ใจว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน 2) คะแนน -0.49 ถึง 0.49 ไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน และ 3) คะแนน -0.50 ถึง -1.00 แน่ใจว่าองค์ประกอบไม่สอดคล้องกัน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 แน่ใจว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน 2) แบบสนทนากลุ่มศึกษาผลการใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา มีเกณฑ์การแปลเช่นเดียวกันกับการแปลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบข้างต้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 แน่ใจว่ามีความตรงตามเนื้อหา และ 3) แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มการใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา มีเกณฑ์การแปลเช่นเดียวกันกับการแปลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบข้างต้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีค่าเท่ากับ 1.00 แน่ใจว่ามีความตรงตามเนื้อหา และ 2) เครื่องมือศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ (1) แบบประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนของนิสิต วัดความรู้ มีลักษณะเป็นปรนัย 5 ตัวเลือก วัดทักษะและเจตคติ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ (2) แบบประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ และ (3) แบบสอบถามคุณภาพรายงานภาคนิพนธ์ของนิสิตโดยอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา มีเกณฑ์การแปลเช่นเดียวกันกับการแปลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบข้างต้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีค่าระหว่าง

0.67-1.00 แน่ใจว่ามีความตรงตามเนื้อหา นำเครื่องมือการวิจัยที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตและอาจารย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มนิสิต จำนวน 10 คน และกลุ่มอาจารย์ จำนวน 5 คน รวบรวมข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ แบบประเมินความรู้ของนิสิต มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.30-0.80 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง 0.42-0.68 และค่าความเชื่อมั่นของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) เท่ากับ 0.78 แบบประเมินทักษะและเจตคติของนิสิต มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค เท่ากับ 0.76 และ 0.79 ตามลำดับ ส่วนแบบประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค เท่ากับ 0.81, 0.84 และ 0.85 ตามลำดับ สำหรับแบบสอบถามคุณภาพรายงานภาคนิพนธ์ของนิสิตโดยอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เท่ากับ 0.88 ถือว่า สูงมากพอ ทุกฉบับสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

2.4 การดำเนินการทดลองระยะแรกและระยะต่อเนื่อง

2.4.1 ก่อนใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ทั้งระยะแรก นำร่อง ระยะต่อเนื่องรอบที่ 1 และระยะต่อเนื่องรอบที่ 2 ให้นิสิตตอบแบบประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557 วันที่ 1 กันยายน 2557 และ 5 มกราคม 2558 ตามลำดับ

2.4.2 ใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ระยะแรก นำร่อง (1 กุมภาพันธ์ 2557 - 30 มีนาคม 2557) ระยะต่อเนื่อง รอบที่ 1 (1 กันยายน 2557-30 ตุลาคม 2557) และระยะต่อเนื่องรอบที่ 2 (5 มกราคม 2558-28 กุมภาพันธ์ 2558) โดยขั้นตอนการวางแผน (Plan : P) ส่งเสริมให้นิสิตทำกิจกรรม 1) ศึกษาชุมชนเพื่อกำหนดปัญหาชุมชนและปัญหา

การวิจัย 2) ตั้งคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และชื่อวิจัย 3) กำหนดนวัตกรรมแผนงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกับชุมชน และ 4) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแผนงานโครงการที่ใช้แก้ไขปัญหาชุมชน **ขั้นตอนปฏิบัติตามแผน (Act : A)** นิสิตนำแผนงานโครงการที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาทดลองใช้จริงเพื่อตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ส่งเสริมให้นิสิตกำหนด 1) แบบแผนการทดลอง 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย และ 4) การดำเนินการทดลองใช้แผนงานโครงการที่ใช้แก้ไขปัญหาชุมชนเพื่อตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยตามแบบแผนการทดลองที่ออกแบบไว้ **ขั้นตอนสังเกตผล (Observe : O)** นิสิตสังเกตผลการแก้ไขปัญหาชุมชนเมื่อได้นำแผนงานโครงการไปปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้นิสิต 1) เก็บรวบรวมข้อมูล 2) จัดกระทำกับข้อมูล และ 3) วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและ **ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflect : R)** นิสิตนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้นำเสนอให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้ผลการแก้ไขปัญหา เพื่อหาข้อสรุปและแนวปฏิบัติที่ต้องทำต่อไปเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนานวัตกรรมแผนงานโครงการแก้ไขปัญหาใหม่ต่อไป นอกจากนี้ ผู้วิจัยจัดให้มีการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ตัวแทนนิสิตรอบละ 5 คน และอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 2 คน สะท้อนผลแลกเปลี่ยนผลการใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ระยะแรกนำร่อง วันที่ 10 พฤษภาคม 2557 ระยะต่อเนื่องรอบที่ 1 วันที่ 30 ตุลาคม 2557 และระยะต่อเนื่องรอบที่ 2 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558 รวบรวมข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้ระยะต่อเนื่องรอบต่อไป

2.4.3 หลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ทั้งระยะแรก

นำร่อง ระยะต่อเนืองรอบที่ 1 และระยะต่อเนืองรอบที่ 2 ให้นิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต ตอบแบบประเมินความรู้จักษะ และเจตคติที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนวันที่ 10 พฤษภาคม 2557 วันที่ 30 ตุลาคม 2557 และวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558 ตามลำดับ ตลอดจนให้อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตตรวจสอบเอกสารรายงานภาคนิพนธ์ของนิสิตในที่ปรึกษาให้เสร็จสิ้น และตอบแบบสอบถามคุณภาพรายงานภาคนิพนธ์ของนิสิตโดยอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ระยะแรกนำร่อง ระหว่างวันที่ 11-17 พฤษภาคม 2557 ระยะต่อเนืองรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 1-15 พฤศจิกายน 2557 และระยะต่อเนืองรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 1-15 มีนาคม 2558

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณข้อ 2.4.1 และข้อ 2.4.3 และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการจัดสนทนากลุ่มในข้อ 2.4.2 ด้วยตัวผู้วิจัยเอง

2.6 การจัดกระทำกับข้อมูลตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเชิงปริมาณข้อ 2.4.1 และข้อ 2.4.3 ก่อน ทุกฉบับมีความสมบูรณ์ จึงได้นำไปตรวจให้คะแนนตามลักษณะของเครื่องมือการวิจัย พบว่า ทุกฉบับมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.7.1 ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความแตกต่างค่าที่ (t-dependent test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้จักษะของนิสิตใช้แนวทางเกณฑ์การวัดและประเมินผลของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะ และเจตคติของนิสิต

และค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้จักษะ และเจตคติ ตลอดจนคุณภาพรายงานภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ใช้แนวทางเกณฑ์ของเบสท์ ดับบลิว จอห์น [5]

2.7.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการหาแบบแผนพฤติกรรม (Pattern – Matching) ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ แล้วจัดกลุ่มข้อมูลเปรียบเทียบ (Analytic Comparison) ในแบบแผนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการศึกษภาคนิพนธ์ของนิสิต เป็นกรอบแนวคิดเชิงโครงสร้างที่ได้ชี้แนะแนวทางการศึกษภาคนิพนธ์ของนิสิต ด้วยการนำแนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) กับแนวคิดการศึกษาชุมชน มาบูรณาการเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนในการศึกษภาคนิพนธ์ไว้อย่างเป็นระบบ มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ปัญหาและความต้องการจำเป็น 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจากการใช้รูปแบบ 5) สารในในรูปแบบ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ 7) การวัดและประเมินผลรูปแบบ และ 8) แหล่งเรียนรู้

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการศึกษภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนืองรอบที่ 1 และระยะต่อเนืองรอบที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้จักษะ และเจตคติของนิสิตต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน หลังใช้รูปแบบสูงกว่าอยู่ในระดับดีมาก ดี และปานกลาง ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนใช้รูปแบบ ต่ำกว่า อยู่ในระดับต้องปรับปรุงต้องปรับปรุง และต้องปรับปรุง ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 2 และ 3 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ ทักษะ และเจตคติของนิสิตต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน ก่อนและหลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ระยะแรก นำร่อง

ด้าน	N	ก่อนใช้รูปแบบระยะแรกนำร่อง			N	หลังใช้รูปแบบระยะแรกนำร่อง		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความรู้	5	10.15	1.13	ต้องปรับปรุง	5	26.15	1.12	ดีมาก
2. ทักษะ	5	6.45	1.18	ต้องปรับปรุง	5	72.00	1.28	ดี
3. เจตคติ	5	26.14	0.98	ต้องปรับปรุง	5	61.93	1.14	ปานกลาง

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ ทักษะ และเจตคติ และผลการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และเจตคติของนิสิตต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน ก่อนและหลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการระยะต่อเนื่องรอบที่ 1

ด้าน	N	\bar{X}	S.D.	ระดับ	df	t	p-value
1. ความรู้							
ก่อนใช้รูปแบบ	24	11.75	1.33	ต้องปรับปรุง	23	148.67*	.00
หลังใช้รูปแบบ	24	27.25	1.42	ดีมาก			
2. ทักษะ							
ก่อนใช้รูปแบบ	24	7.45	1.28	ต้องปรับปรุง	23	630.85*	.00
หลังใช้รูปแบบ	24	73.00	1.38	ดี			
3. เจตคติ							
ก่อนใช้รูปแบบ	24	27.04	1.08	ต้องปรับปรุง	23	198.44*	.00
หลังใช้รูปแบบ	24	62.83	1.74	ปานกลาง			

*p-value \leq .05

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ ทักษะ และเจตคติ และผลการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และเจตคติของนิสิตต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน ก่อนและหลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการระยะต่อเนื่องรอบที่ 2

ด้าน	N	\bar{X}	S.D.	ระดับ	df	t	p-value
1. ความรู้							
ก่อนใช้รูปแบบ	22	12.59	1.14	ต้องปรับปรุง	21	130.13*	.00
หลังใช้รูปแบบ	22	27.86	1.28	ดีมาก			
2. ทักษะ							
ก่อนใช้รูปแบบ	22	7.86	1.04	ต้องปรับปรุง	21	409.52*	.00
หลังใช้รูปแบบ	22	73.86	1.61	ดี			
3. เจตคติ							
ก่อนใช้รูปแบบ	22	27.64	1.09	ต้องปรับปรุง	21	210.00*	.00
หลังใช้รูปแบบ	22	65.82	1.71	ปานกลาง			

*p-value \leq .05

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนื่องรอบที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะ และเจตคติของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน หลังใช้รูปแบบอยู่ในระดับ ดี ดี และดี ตามลำดับ และระยะต่อเนื่องรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ดีมาก และดีมาก ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ ทักษะ และเจตคติของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน หลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ

ด้าน	N	หลังใช้รูปแบบระยะแรกนำร่อง			หลังใช้รูปแบบระยะต่อเนื่องรอบที่ 1			หลังใช้รูปแบบระยะต่อเนื่องรอบที่ 2				
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. ความรู้	2	42.50	2.12	ดี	2	43.50	2.12	ดี	2	47.50	2.12	ดีมาก
2. ทักษะ	2	35.00	1.41	ดี	2	36.00	1.41	ดี	2	41.00	1.41	ดีมาก
3. เจตคติ	2	60.50	2.12	ดี	2	61.50	2.12	ดี	2	66.50	2.12	ดีมาก

4. ประสิทธิผลของรูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ระยะเวลาหน้าร่อง ระยะต่อเนื้องรอบที่ 1 และระยะต่อเนื้องรอบที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยง

เบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ต่อคุณภาพภาคนิพนธ์ของนิสิต ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนหลัง และภาพรวม หลังใช้รูปแบบอยู่ในระดับดีมาก ดี ดีมาก และดีมาก ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ต่อคุณภาพภาคนิพนธ์ของนิสิต หลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ระยะเวลาหน้าร่อง ระยะต่อเนื้องรอบที่ 1 และระยะต่อเนื้องรอบที่ 2 จำแนกตามส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนหลัง และภาพรวม

ส่วน	N	หลังใช้รูปแบบระยะ แรกนำร่อง			N	หลังใช้รูปแบบระยะ ต่อเนื้องรอบที่ 1			N	หลังใช้รูปแบบระยะ ต่อเนื้องรอบที่ 2		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ		\bar{X}	S.D.	ระดับ		\bar{X}	S.D.	ระดับ
		1. ส่วนนำ	2	24.00		1.41	ดีมาก	2		25.00	1.41	ดีมาก
2. ส่วนเนื้อหา	2	36.00	1.41	ดี	2	37.00	1.41	ดี	2	38.50	1.41	ดี
3. ส่วนหลัง	2	8.00	1.41	ดีมาก	2	8.00	1.41	ดีมาก	2	8.50	0.71	ดีมาก
ภาพรวม	2	68.00	4.24	ดีมาก	2	70.00	4.24	ดีมาก	2	73.00	4.24	ดีมาก

5. ผลการสนทนากลุ่มของตัวแทนนิสิตต่อผลการใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิตหลักสูตร

ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ทั้งระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนื้องรอบที่ 1 และระยะต่อเนื้องรอบที่ 2 มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าช่วยในการเรียนรู้และเข้าใจการศึกษาภาคนิพนธ์ส่วนเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยปฏิบัติการกับกระบวนการศึกษาชุมชนที่นิสิตมีประสบการณ์มาก่อนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ในขณะที่ส่วนนำและส่วนท้ายของการศึกษาภาคนิพนธ์นิสิตเคยมีประสบการณ์การเขียนหรือศึกษารูปแบบการเขียนวิจัยเชิงสำรวจมาก่อน

6. ผลการสนทนากลุ่มของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ที่นำรูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ หลักสูตร

ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ทั้งระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนื้องรอบที่ 1 และระยะต่อเนื้องรอบที่ 2 มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเป็นรูปแบบที่ดีที่นิสิตควรนำไปปรับประยุกต์ใช้ศึกษาภาคนิพนธ์เพราะเป็นการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน การทำงานภาคสนามของนิสิตอย่างแท้จริง มีการบูรณาการการวิจัยปฏิบัติการกับกระบวนการศึกษาชุมชนที่นิสิตปฏิบัติในฐานะนักพัฒนาชุมชน ถ้านำมาใช้ย่อมเพิ่มความน่าเชื่อถือในการแก้ไขพัฒนางานพัฒนาชุมชนของนิสิตได้ จุดอ่อนนิสิตยังมีประสบการณ์เขียนภาคนิพนธ์ส่วนเนื้อหาได้มีคุณภาพระดับดียังไม่ถึงระดับดีมาก ซึ่งเป็นระดับสูงสุด ควรมีการเสริมประสบการณ์การเขียนรายงานส่วนเนื้อหาของภาคนิพนธ์ให้เพิ่มเติมก่อนได้ฝึกเขียนภาคนิพนธ์จริง

สรุปและอภิปรายผล

1. ก่อนใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการทั้งระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนืองรอบที่ 1 และรอบที่ 2 นิสิตมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ทักษะอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และเจตคติอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ต่ำกว่า หลังใช้รูปแบบความรู้ อยู่ในระดับดีมาก ทักษะอยู่ในระดับดี และเจตคติ อยู่ในระดับปานกลาง สูงกว่า และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้สืบเนื่องจาก (1) นิสิตไม่มีความรู้ และไม่มีประสบการณ์ทำวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) มาก่อน (2) ประสบการณ์ที่มีเน้นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากการเรียนรู้วิชาวิจัยที่ได้ศึกษาในชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านมเท่านั้น (3) การมีประสบการณ์ใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนือง รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ได้ นั้น นิสิตต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) [2] ที่บูรณาการกับกระบวนการศึกษาชุมชน [3] ที่นักพัฒนาชุมชนทุกคนต้องได้ศึกษามาก่อน ส่งผลให้สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เป็นหนึ่งเดียวกัน คือ การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาชุมชนได้ระดับดีมาก แต่ในส่วนทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน นิสิตทุกคนเพิ่งจะได้ศึกษาวิจัยรูปแบบนี้เป็นครั้งแรก จึงทำได้เพียงระดับดี ซึ่งเป็นไปตามกฎการเรียนรู้กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ของทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ ที่กล่าวว่ายิ่งได้ฝึกซ้ำๆ ยิ่งเกิดทักษะ ความชำนาญมากยิ่งขึ้น[6] เมื่อนิสิตได้ฝึกทักษะทำวิจัยปฏิบัติการเพียงครั้งเดียวภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ส่งผลให้มีทักษะเพียงระดับดีเท่านั้น และ (4) เมื่อนิสิตสามารถปฏิบัติการศึกษาวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนได้เพียงระดับดีเท่านั้นยังไม่ถึงระดับดีมากซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุด

ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกพึงพอใจในผลที่เกิดขึ้นได้สอดคล้องกับกฎแห่งผล (Law of Effect) ที่ธอร์นไดค์กล่าวว่า เมื่อเกิดการเรียนรู้ทำได้ก็เกิดความพึงพอใจในผลที่เกิดขึ้น [6] ผลของการเกิดความพึงพอใจในผลที่เกิดขึ้นนั้นคือการเกิดเจตคตินั่นเอง เมื่อผลการฝึกทำการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนทำได้ระดับดียังไม่ถึงระดับดีมากประกอบกับข้อมูลผลสนทนากลุ่มของตัวแทนนิสิตที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิจัยว่าเป็นเรื่องยากแสดงถึงมีเจตคติที่ไม่ดี จึงส่งผลต่อเนื่องต่อการเกิดเจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนตามมาอยู่ในระดับปานกลาง

2. หลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนืองรอบที่ 1 และระยะต่อเนืองรอบที่ 2 อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับดี ดี และดีมาก ทักษะอยู่ในระดับดี ดี และดีมาก และเจตคติอยู่ในระดับดี ดี และดีมาก ตามลำดับ ทั้งนี้สืบเนื่องจาก (1) อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์มีความรู้ความถนัดและสนใจศึกษาวิจัยแต่ละประเภทของการวิจัยแตกต่างกัน ทำให้ระยะแรกนำร่อง และระยะต่อเนืองรอบที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ความรู้ และทักษะ จึงอยู่เพียงระดับดี และระดับดี ตามลำดับเท่านั้น แต่พอมีการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนารูปแบบการศึกษาภาคนิพนธ์ โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการระยะต่อเนืองรอบที่ 2 อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์สามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ [7] ที่มีบูรณาการกระบวนการวิจัยปฏิบัติการกับกระบวนการศึกษาชุมชนที่มีอยู่แล้วเป็นอย่างดีได้ดีและมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ระยะต่อเนืองรอบที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ในการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับดีมาก และดีมาก ตามลำดับ และ (2) การที่อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์มีความรู้ และทักษะในการวิจัยปฏิบัติ

การเพื่อการพัฒนาชุมชนดีขึ้น สูงขึ้น ตามลำดับ จากระยะต่อเนืองรอบที่ 1 มาสู่ระยะต่อเนืองรอบที่ 2 ส่งผลต่อการเกิดความรู้ลึกที่ต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนดีขึ้นตามลำดับจากระยะต่อเนืองรอบที่ 1 อยู่ในระดับดี และระยะต่อเนืองรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก เป็นไปตามกฎแห่งผลของธอร์นไคค์ [6]

3. หลังใช้รูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการทั้งระยะแรกนำร่อง ระยะต่อเนืองรอบที่ 1 และรอบที่ 2 อาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณภาพภาคินพนธ์ของนิสิต ส่วนนำ ส่วนหลัง และภาพรวม อยู่ในระดับ ดีมาก ยกเว้นส่วนเนื้อหาอยู่ในระดับดี ทั้งนี้สืบเนื่องจาก (1) ส่วนนำและส่วนหลังของภาคินพนธ์มีรูปแบบการเขียนรายงานเฉพาะ ซึ่งนิสิตมีประสบการณ์ศึกษาวิจัยเชิงสำรวจมาแล้ว และเคยมีประสบการณ์การเขียนส่วนนี้มาแล้ว จึงทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ต่อคุณภาพภาคินพนธ์ของนิสิต ส่วนนำและส่วนหลังอยู่ในระดับดีมาก (2) ส่วนเนื้อหาเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัยถึงแม้ว่านิสิตจะเคยมีประสบการณ์เขียนมาแล้วในการวิจัยเชิงสำรวจในชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านมา แต่ในการศึกษาภาคินพนธ์ครั้งนี้เป็นระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชน ที่บูรณาการวิธีการศึกษาวิจัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ [2] ประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกตผล และขั้นสะท้อนผล กับกระบวนการศึกษาชุมชน [3] ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นประสบการณ์ใหม่ที่นิสิตไม่เคยมีประสบการณ์การเขียนภาคินพนธ์มาก่อนภายใต้การให้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ ทำให้การเขียนของนิสิตทั้งสามรอบในส่วนเนื้อหาของภาคินพนธ์จึงทำได้เพียงระดับดีเท่านั้น และ (3)

ประกอบกับส่วนเนื้อหาของภาคินพนธ์ ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และบทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเป็นการเขียนเอกสารวิจัยวิชาการที่มีรายละเอียดของการนำเสนอที่เป็นระบบ มีการใช้ภาษาวิชาการด้านการวิจัยเฉพาะ ทำให้มีนิสิตที่มีประสบการณ์วิจัย และเคยเขียนรายงานวิจัยเพียงครั้งเดียวตามที่ได้ศึกษาจากวิชาวิจัยที่ได้เรียนรู้ในชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านมา เมื่อต้องมาเขียนรายงานการวิจัยครั้งที่ 2 ในภาคินพนธ์ในชั้นปีที่ 4 ที่ใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ จึงทำให้คุณภาพรายงานการวิจัยหรือคุณภาพรายงานการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตจึงทำได้เพียงระดับดีเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้พบว่า ทักษะของนิสิตทั้งสามรอบอยู่ในระดับดี เจตคติอยู่ในระดับปานกลาง และคุณภาพรายงานภาคินพนธ์ โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการของนิสิต ส่วนเนื้อหาอยู่ในระดับดีเท่านั้น ยังไม่ถึงระดับดีมากสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าจะใช้รูปแบบการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิต โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ มีความจำเป็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ต้องเตรียมความพร้อมของนิสิตก่อนทั้งทักษะ และเจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะแนวทางการเขียนรายงานภาคินพนธ์ที่เป็นส่วนเนื้อหา บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ที่มีวิธีการเขียนแตกต่างจากที่นิสิตเคยมีประสบการณ์การเรียนรู้และเคยเขียนรายงานการวิจัยจากวิชาวิจัยที่ได้เคยเรียนรู้มา

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการประเมินผลติดตามการนำความรู้และทักษะการวิจัยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนของประชากรนิสิตที่จบเป็นบัณฑิตแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลนำมาปรับใช้ในการศึกษาภาคินพนธ์ของนิสิตต่อไปให้ดียิ่งๆ ขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] วีระวุฒิ เอกะกุล. (2551). *การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)*. กรุงเทพฯ: บงส์วัตส์อินเตอร์กรุ๊ป.
- [2] Kemmis, S; and McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer*. 3rd ed. Victoria: Deakin University.
- [3] Rhonda Phillips; and Robert, H. Pittman. (2009). *An Introduction to Community Development*. London: Routledge.
- [4] Greenwood, J. Davydd; and Levin Morten. (1998). *Introduction to Action Research Social Research for Social Change*. California: SAGE Publications.
- [5] Best, W. John. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall Englewood Cliffs.
- [6] Discoll, Marcy Perkins. (1994). *Psychology of Learning for Instruction*. Boston: Allyn and Bacon.
- [7] McCormick, Christine B.; and Michael Pessley. (1997). *Education Psychology : Learning, Instruction, Assessment*. New York: Longman.